

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Migel Sasieta Irastorza

*Zumarraga,
Gipuzkoa
(1922)*

Aurkibidea

Biografia

Zumarragako Elizkale auzoan jaio zen, kale-etxe batean. Aita-amak urretxuarrak zituen: ama 'Deskarga' baserrikoa zen; aita, berriz, 'Zabaleta' baserrikoa, tratularia. Migel oso gazte zela zen aitari tratuan laguntzen. Erdia oinez eta erdia bizikletaz, kilometro asko egin zituen ardi eta behorren atzetik. Gero, zikloturista egin zen. Tratulari-lanbidea guztiz utzi gabe, 'Patricio Etxeberria' lantegian egin zuen lan 28 urtez.

Zintak

ZMG-022

- **Proiektua:** Gure Nagusiak - Urola Garaia: Mende bat iruditan
- **Elkarrizketatzailea(k):** Bereziartua, Joxe Manuel "Bere"
- **Data:** 2006-01-01
- **Iraupena:** 45 min
- **Euskarria:** Audio Analog
- **Kodifikatzailea:** Etxazarra, Ainhoa
- **Emalea:** Bereziartua, Joxe Manuel "Bere"

ZMG-036

- **Proiektua:** Urretxu eta Zumarragako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Pildain Larrañaga, Itziar
- **Data:** 2011-11-10
- **Iraupena:** 81 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Etxeberria, Eider
- **Transkribatzailea(k):** Etxeberria, Eider

Pasarteak

1. Ijitoen gainekoak

- **Erref:** ZMG-022/002
- **Iraupena:** 0:02:30. **Hasi:** 00:02:28. **Bukatu:** 00:04:58

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Kanpoko jendearekin harremana

Laburpena:

Alamedaren bukaeran zegoen Urretxuko kartzela, ermitaren ondoan. Ijito bat

kartzela horretan egon zeneko anekdota kontatzen du. Lehen, ijitoek ere egiten ei zuten; Jimenez eta Etxeberria dira orduko ijitoen abizenak.

2. Medikuari senide bat eskatzen zion

- **Erref:** ZMG-022/005
- **Iraupena:** 0:01:30. **Hasi:** 00:06:16. **Bukatu:** 00:07:46

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak

Laburpena:

Migel seme bakarra da eta umetan aspertu egiten zen. Horregatik, medikuari berarentzako senide bat ekartzeko eskatzen zion. Migelek bi ama eduki zituela dio, berea eta etxean apopilo egon zen emakumea.

3. Umetan bizikleta oparitu

- **Erref:** ZMG-022/006
- **Iraupena:** 0:01:04. **Hasi:** 00:07:46. **Bukatu:** 00:08:50

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Bizikletak eta motorrak

Laburpena:

Euren etxean apopilo zegoen emakumearen osabak bizikleta oparitu zion Migeli. Hortik etorri zitzaion gero bizikletarako zaletasuna. Okinari erreal bat ordaintzen zioten astean Migeli bizikletaz ibiltzen erakusteagatik.

4. Langileak eurenera zumitzarekin lan egitera

- **Erref:** ZMG-022/009
- **Iraupena:** 0:01:36. **Hasi:** 00:10:43. **Bukatu:** 00:12:19

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:

Zumitz negoziak zeukaten eta jende askori ematen zioten lana. Itsasotik, esaterako, asko etortzen zitzaizkien. Egun osorako etortzen ziren lanera. Askarirako ogia eta ardoa ematen zieten.

5. Ardiak Itziarren neguan

- **Erref:** ZMG-022/011
- **Iraupena:** 0:02:25. **Hasi:** 00:13:59. **Bukatu:** 00:16:24

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

Itziarrera eramaten zituzten ardiak neguan. Bertako baserri batean ematen

zuten negua. Behin, San Joseetan ardiak etxera ekartzekoak ziren, baina itzelezko edurtea bota zuen. Kamioiari deitu behar izan zioten kumeak eramateko. Orain ez ditu lehengo elurteak egiten.

6. Behorak Aizkorrin

- **Erref:** ZMG-022/012
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:16:24. **Bukatu:** 00:17:44

Gaia(k):

- Natura » Fauna » Basoko animaliak

Laburpena:

Behorak Aizkorrin zabaltzen zituzten. Bizikletaz igotzen zen Migel behorak ikustera.

7. Erromerietan dantza soltea

- **Erref:** ZMG-022/013
- **Iraupena:** 0:01:19. **Hasi:** 00:17:44. **Bukatu:** 00:19:03

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

Erromerietara joatea asko gustatzen zitzaaien orduan. Dantza soltean aritzen ziren orduan. Behin, Kizkitzatik bueltan, Zumarragako festetarako bidean, lainoa sartu eta galdu egin ziren basoan.

8. Mendiko erromeriak

- **Erref:** ZMG-022/014
- **Iraupena:** 0:01:30. **Hasi:** 00:19:03. **Bukatu:** 00:20:33

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

Erromeriak mendietan egiten ziren orduan. Neska-mutilak elkartzen ziren horrelakoetan. Migelek egunero uzten zuen bizikleta bere emaztea izango zenaren etxean; horrela ezagutu zuten elkar.

9. Ezkon-bidaia hegazkinez

- **Erref:** ZMG-022/015
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 00:20:33. **Bukatu:** 00:21:38

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:

Urretxuko parrokian ezkondu zen Migel. Ezkon-bidaia Bartzelonara egin zuten, Madriletik hegazkinez.

10. Valentziarrak behorren erosle

- **Erref:** ZMG-022/016
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 00:21:38. **Bukatu:** 00:22:53

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera

Laburpena:

Santa Luzia egunean ganaduak ekartzen zituzten saltsera. Valentziarrak etortzen zitzaizkien behorak eroatera.

11. Oinez ganaduekin ferietara

- **Erref:** ZMG-022/018
- **Iraupena:** 0:01:14. **Hasi:** 00:23:16. **Bukatu:** 00:24:30

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera

Laburpena:

Aitarekin ibili zen tratante. Behin, astoa erosi zuten Ermuan eta oinez ekarri behar izan zuten. Ardiak Ordiziako ('Villafrancako') ferian saltzen zituzten eta hara ere oinez eramaten zituzten. Beste behin, behorak Tolosaraino eraman zituen.

12. Eihazarako zaletasuna

- **Erref:** ZMG-022/024
- **Iraupena:** 0:01:12. **Hasi:** 00:30:33. **Bukatu:** 00:31:45

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Errekako arrantza eta ehiza

Laburpena:

Erretiratu zenenean, ehizan hasi zen Migel: erbietan eta oilagorretan. Aizkorri eta Legazpi inguruan ibiltzen da.

13. Aitaren lanak: ogia eta zumea

- **Erref:** ZMG-036/004
- **Iraupena:** 0:01:17. **Hasi:** 00:03:00. **Bukatu:** 00:04:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:

Aita okina izan zen Irizarrekin batera. Lan hura utzi, eta zumearekin tratua egiten hasi zen aita.

14. Zumearen inguruko lanak

- **Erref:** ZMG-036/006
- **Iraupena:** 0:01:27. **Hasi:** 00:04:40. **Bukatu:** 00:06:07

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

Laburpena:

<p>Zumea udaberrian hasten da, eta udazkenean igitaiarekin banan bana ebaki. Urtero, 20-28 tona biltzen zituzten beraiek. Inguruko baserrietatik etortzen ziren beraien lurretara lanera. Zumea biltegian gorde, eta Valentziara saltzen zuten. Zumea saskiak egiteko erabiltzen zen; baina plastikoa iritsi zenean, zumea behera etorri zen.</p>

15. Gerrako bonbak Zumarragan

- **Erref:** ZMG-036/008
- **Iraupena:** 0:01:47. **Hasi:** 00:07:58. **Bukatu:** 00:09:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

<p>Gerra garaian, Zumarragan hegazkinek bonbak bota zituztenekoa gogoan du. Bonba batzuen helburua RENFEko zentrala zen.</p>

16. Euskaldunen eta katalanen arteko bilera Zumarragan

- **Erref:** ZMG-036/010
- **Iraupena:** 0:01:51. **Hasi:** 00:10:00. **Bukatu:** 00:11:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurrea » 1931-1936: II. Errepublika

Laburpena:

<p>Errepublika garaian, parlamentari euskaldunek eta katalanek independentzia nahi zuten. Bi taldeen arteko bilera egin zuten Zumarragan, eta harrera ona egin zieten herritarrek. Baina "guardia de asaltok" ez zien utzi bilera hura egiten.</p>

17. 150 ardiren ardura

- **Erref:** ZMG-036/013
- **Iraupena:** 0:01:43. **Hasi:** 00:14:00. **Bukatu:** 00:15:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

<p>Hasieran, 300 ardi eduki zituzten, 3 bazkideren artean. Gerora, bitan zatitu zuten artaldea, eta erdi bat aitaren eta bere artean gobernatu zuten. Orduan nola moldatzen ziren azaltzen du.</p>

18. Zegamako krimena

- **Erref:** ZMG-036/014
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 00:15:43. **Bukatu:** 00:16:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:

<p>Behin, Zegaman krimena egon zen, ama-alaba batzuk hil zituzten. Kasu hura ez zen argitu; baina handik urte batzuetara zabaldu zenez, abeslari batek bere gain hartu zuen krimena.</p>

19. Elurte izugarria egin zueneko

- **Erref:** ZMG-036/015
- **Iraupena:** 0:03:30. **Hasi:** 00:16:58. **Bukatu:** 00:20:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:

<p>Garai batean, Mañariko larreak zeuzkan hartuta aitak. Han zeuden batean, elurte izugarria bota zuen, batere espero ez zutela. Estutasunak pasa zituzten orduan.</p>

20. Ardien gaineko tratua ferian

- **Erref:** ZMG-036/016
- **Iraupena:** 0:02:07. **Hasi:** 00:20:28. **Bukatu:** 00:22:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera

Laburpena:

<p>Ardien gaineko tratua ferian egiten zituzten. Ardiak diru truk saltzen zituzten. Orduko ohiturak azaltzen ditu.</p>

21. Urretxura joanez gero, saria

- **Erref:** ZMG-036/017
- **Iraupena:** 0:00:53. **Hasi:** 00:22:35. **Bukatu:** 00:23:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera

Laburpena:

<p>Santa Luzia egunean ardien tratua egiten zuten. Baina Urretxu eta Zumarragaren artean liskarra egoten zen, eta Urretxuko udaletxeak bazkaria ematen zien tratulariei Urretxura joateagatik.</p>

Transkripzioa

- Santa Lutzitan'e saltzen zenittuen?
- Bai, eta, zea, Urretxu ta Zumarraga pelean izeten zian. Eta gu Urretxura eramateagatik, aiuntamentuk bazkari bat ematen zigun, zeai, behorzaleei, ematen zigun, Urretxuko Altamira aldapa hortan.
- Bai e?
- Bai, bai.
- Zumarragakok izateagatik o? Zumarragakok izateagatik?
- Ez, Zumarragako, Zumarragara juten zian batzuk, baiño Zumarragan danak ez juteko [...] hura gurdi baik, aforia, o bazkari bat ematen zigun.
- A bai e?
- [...] Urretxun.

22. Galdutako behorren bila

- **Erref:** ZMG-036/019
- **Iraupena:** 0:02:14. **Hasi:** 00:24:41. **Bukatu:** 00:26:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

<p>Behin, behor batzuk falta zitzaizkieneko gorabeherak kontaktzen ditu.</p>

23. Ijitoaren azken hitzak

- **Erref:** ZMG-036/021
- **Iraupena:** 0:01:04. **Hasi:** 00:27:38. **Bukatu:** 00:28:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Kanpoko jendearekin harremana

Laburpena:

<p>Behin, Zumarragako ospitalean, ijito bat hil zenekoa kontaktzen du. Haren azken hitzak gogoan ditu.</p>

Transkripzioa

- Ijito bat, esango dizut, Zumarragan mutikoa nengola, ni Eliz kalen bizi nintzala, zabaldu zan zaratia, Zumarragako ospitalen, Mertzedariatan zan ospitala, aurrez, lelengo-lelengo hemen. Eta hor" ijito bat hil emen da, zean, Merzedarian, ospitalen!". Ta halaxe nere aitta [...] Zumarragakua zetorren handik goiti behera, hango kapillaua zegon. Eta goitti behera

dator, eta "Hola, don Andres! Este, egiya al da ijitua hil dala ospitalen?", ta "Bai, anima bat zerun gehiago" esan du bestiak.

- Nola?

- "Anima bat zerun gehiago". Ta "Eta? Hiltzeakon esan du zerbait?", ta "Bai, esan dit esateko bere emazteri lehengo martxai segitzeko, ta iñokin ez fiatzeko!"

24. Zumarragako Eliz Kalea

- **Erref:** ZMG-036/024
- **Iraupena:** 0:01:13. **Hasi:** 00:31:55. **Bukatu:** 00:33:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak

Laburpena:

Zumarragako Eliz Kalea lehen nolakoa zen azaltzen du.

25. Errepublikan, Elizan egondako aldaketak

- **Erref:** ZMG-036/027
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 00:35:12. **Bukatu:** 00:36:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurrea » 1931-1936: II. Errepublika

Laburpena:

Errepublika garaian, eskolan ibili zen Migel: gurutzeak erretiratu behar izan zituzten, apaizek kale-jantzian joan behar izaten zuten... Behin milizianoak etorri ziren eskolara, zer liburu erabiltzen zituzten begiratzerara.

Transkripzioa

- Baiño nola zan ordungo eskola? Republika garaia zan, ta kantuik o iten al zenduen o?

- Este... Gurutzek eta horik erretirau in zian danak. Eta hermanok, zea, sotania kendu eta piasano bezela eoten zian, jarri behar izaten zian. Eta gogoratzen naiz nola etorri zian, este, milizianoak, zea, Elizan kontrako zeak ia ze liburuk ebalten giñuzen. Eta egun baten, este, dotriñea hartu zun, ta bueltauta ai zan irakurtzen; ta gu bestaldetik beira ta parrez. bai, halaxe.

- Hori milizianoak?

- Bai, bai, ordun hala zian, ba. Milizianoak, bai.

26. Errepublika eta mitinak

- **Erref:** ZMG-036/028
- **Iraupena:** 0:01:17. **Hasi:** 00:36:14. **Bukatu:** 00:37:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurrea » 1931-1936: II. Errepublika

Laburpena:

Errepublikara garaietan, alkate nor zen aipatzen du. Mitinak egiten ziren orduan. Behin anarkisten mitin baten ostean, iskanbila egon zenekoa gogoan du Migelek.

Transkripzioa

- Ta hor, errepublika garaietan alkate ta zein zian? Herriko zian?
- Herritarrak bai. Gogoratzen naiz ni, este, Antion, este, mitiñak eoten zian ordun, e? Mitiñak politika... zeak. Eta halaxe, mitin ondoren jende asko jun zan, ta anarkistak dozena erdi bat o hola jun zian, eta deitzen zuen "¡Abajo el clero! ¡Abajo el clero!". Joe, jun zian han jendia elizara jundako jendia, ta pasaria eman zien. Bai. Han bazian hiru kurutze sarreretan, ta oindio goguan daukat dena.
- Hori errepublika garaien'e bai?
- Bai, "¡abajo el clero!".
- Ordun...
- Oain esan beharrik ez dago hori "abajo el clero". "Abajo el clero" esan baik, jendeak uzten dio elizara juteai.

27. Gerra garaiko oroitzapenak

- **Erref:** ZMG-036/031
- **Iraupena:** 0:02:32. **Hasi:** 00:39:31. **Bukatu:** 00:42:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:

<p>1936ko Gerra Zibila gogoan du: emakumeei ilea mozten zieten zigor gisa, jende askok egin zuen alde herritik, aitzak guardia egin behar izaten zuen... Jende asko fusilatu zuten garai hartan.</p>

28. Zumarragako alemanaren zorigaitza

- **Erref:** ZMG-036/033
- **Iraupena:** 0:03:00. **Hasi:** 00:42:13. **Bukatu:** 00:45:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

Militar asko egon ziren Zumarragan gerra garaietan. Zumarragan aleman bat bizi zen gerra aurretik ere; gerra garaietan, familia Alemaniara joan zen, eta gizona bakarrik gelditu zen Zumarragan. Bere buruaz beste egin nahi izan zuenean, soldadu italiarrak hori eragozten saiatu baziren ere, azkenean lortu zuen.

29. Soldadu italiarrak Zumarragan

- **Erref:** ZMG-036/034
- **Iraupena:** 0:01:49. **Hasi:** 00:45:13. **Bukatu:** 00:47:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Gerra garaian, soldadu italiarrak egon ziren Zumarragan. Haiei buruzko oroitzapenak gogoan ditu.

30. Dantzako doinuak eta oroitzapenak

- **Erref:** ZMG-036/039
- **Iraupena:** 0:02:34. **Hasi:** 00:52:05. **Bukatu:** 00:54:39
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:

Gaztea zeneko dultzaineroen piezak gogoan ditu. Dantza lotua egiten zuten; baina, leku askotan, hori bekatu zen. Iluntze aldera, mutilak borrokan hasten ziren neskengatik. Neska-laguntzaren helburua.

31. Bere lehenengo bizikleta

- **Erref:** ZMG-036/042
- **Iraupena:** 0:02:27. **Hasi:** 00:57:27. **Bukatu:** 00:59:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Bizikletak eta motorrak

Laburpena:

Bizikletan ibiltzea asko gustatu izan zaio Migeli. Gogoan du bere lehenengo bizikleta.

32. Orbegozo lantegian jende asko hil zen

- **Erref:** ZMG-036/052
- **Iraupena:** 0:00:55. **Hasi:** 01:14:05. **Bukatu:** 01:15:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak
- Ekonomia eta industria » Lan-prozesuak

Laburpena:

Orbegozo lantegia Zumarragara iritsi zenean, eraikuntzan aritu ziren. Orduko teknikei buruz hitz egiten du. Istripu bat egon zen, baina, teknika desegokiak baitziren. Jende asko hil zen Orbegozon garai hartan.

Transkripzioa

- Eta gero hemen orbegozo etorri zanen, ta... Nola aldatu zan herriko jira?
- Ba nik gogon daukat, esto, Orbegozonen ekarri zuten prensa bat. Bueno,

horrezaz aurretik, paretak itten, Orbegozon taillerra itten ibilli zianen, paretak itten zittuen. Eta ladrillok hola bata bestei in beharren, hola in zittuen. Hola, kapa ez. ze pasau da? Bate apoioik be, ta [...] behintzat, lehelengo gizona hildakoa hura izen zan, azpin harrapatuta hil zan bat. Gu mutikuak, danok korrika zea ikustea jun giñan, este, nola zeon gizona azpin. Eta halaxe etara zuen. Orbegozon jende asko hil zan ordun, garai hartan.

33. Orbegozo lantegiko makinarekin izandako istripua

- **Erref:** ZMG-036/053
- **Iraupena:** 0:01:29. **Hasi:** 01:15:00. **Bukatu:** 01:16:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:

Orbegozo lantegira Alemaniatik ekarri zuten makina, sukaldeko plantxak egiteko. Makina hura trenetik lantegira eramateko nola moldatu ziren azaltzen du. Makina horrekin istripua izan, eta pertsona bat hil zen.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-03-31

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com